

"קדש – מקומו של קידוש בליל הסדר"

1. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיד.
משנה. מזגו לו כוס ראשון, בית שמאי אומרים: מברך על היום, ואחר כך מברך על היין, ובית הלל אומרים: מברך על היין, ואחר כך מברך על היום.
2. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיז:
גמרא. אמר לו רב חנן לרבא: שמע מינה ברכת המזון טעונה כוס! אמר לו: ארבע כסי תיקנו רבנן דרך חירות, כל חד וחד נעביד ביה מצוה.
3. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה י
כל כוס וכוס מארבעה כוסות האלו מברך עליו ברכה בפני עצמה, וכוס ראשון אומר עליו קדוש היום, כוס שני קורא עליו את ההגדה, כוס שלישי מברך עליו ברכת המזון, כוס רביעי גומר עליו את ההלל ומברך עליו ברכת השיר, ובין הכוסות האלו אם רצה לשתות שותה בין שלישי ח לרביעי אינו שותה.
4. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח הלכה א
סדור עשיית מצוות אלו בליל חמשה עשר כך הוא: בתחלה מוזגין כוס לכל אחד ואחד ומברך בורא פרי הגפן ואומר עליו קדוש היום וזמן ושותה, ואחר כך מברך על א נטילת ידיים ונוטל ידיו, ומביאין שלחן ערוך ועליו מרור וירק אחר ומצה וחרוסת וגופו של כבש הפסח ובשר חגיגה של יום ארבעה עשר, ובזמן הזה מביאין על השלחן שני מיני בשר ב אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה.
5. רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ד הלכה א
סדר כל המעשים שביום זה כך הוא: כחצות הלילה מפיסין לתרומת הדשן, ומסדרין את המערכה ומדשנין את המזבח כדרך שעושין בכל יום על הסדר שביארנו עד שיגיעו לשחיטת התמיד,...
6. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיז:
אמר רב אחא בר יעקב: וצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום. כתיב הכא למען תזכר את יום וכתוב התם זכור את יום השבת לקדשו.
7. רשב"ם מסכת פסחים דף קיז:
צריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום. בין בכוס בין בתפלה של שבת בגזירה שוה דפסח ובשאר מועדים במה מצינו מפסח:
8. תוספות מסכת פסחים דף קיז:
למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים - לכך קבעו זכר ליציאת מצרים ושמעתי מהר"ם שיש במדרש לפי שבמצרים עבדו בהם בישראל בפרך ופר"ך בא"ת ב"ש וג"ל שהם מלאכות ארבעים חסר אחת וכשנגאלו ממצרים הזהירם על השבת לשבות מאות' ל"ט מלאכות.
9. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה א
מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר +שמות י"ג+ זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כמו שנאמר +שמות כ'+ זכור את יום השבת, ומנין שביליל חמשה עשר תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן, אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משובח.

"ורחץ – נטילת ידיים לטיבול ראשון בסדר"

10. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיד.
משנה. הביאו לפניו מטבל בחזרת עד שמגיע לפרפרת הפת. הביאו לפניו מצה וחרזת וחרוסת ושני תבשילין, אף על פי שאין חרוסת מצוה. רבי אליעזר (בן) +מסורת הש"ס: [ברבי] + צדוק אומר: מצוה. ובמקדש היו מביאין לפניו גופו של פסח.
11. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטו-קטו:
משנה. הביאו לפניו מטבל בחזרת עד שמגיע לפרפרת הפת. הביאו לפניו מצה וחרזת וחרוסת ושני תבשילין, אף על פי שאין חרוסת מצוה. רבי אליעזר (בן) +מסורת הש"ס: [ברבי] + צדוק אומר: מצוה. ובמקדש היו מביאין לפניו גופו של פסח.

אמר רבי אלעזר אמר רב אושעיא: כל שטיבולו במשקה - צריך נטילת ידים. אמר רב פפא: שמע מינה האי חסא צריך לשקועיה בחרוסת, משום קפא. דאי סלקא דעתך לא צריך לשקועיה - נטילת ידים למה לי? הא לא נגע. ודילמא, לעולם אימא לך: לא צריך לשקועיה, וקפא - מריחא מיית, אלא למה לי נטילת ידים - דילמא משקעו ליה.

12. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה יא

החרוסת מצוה מדברי סופרים זכר ט לטיט שהיו עובדין בו במצרים, * וכיצד עושין אותה לוקחין תמרים או י גרגורות או צמוקין וכיוצא בהן ודורסין אותן ונותנין לתוכן חומץ ומתבלין אותן בתבלין כמו טיט בתבן ומביאין אותה על השלחן בלילי הפסח.

13. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח

הלכה א

סדור עשיית מצוות אלו בליל חמשה עשר כך הוא: בתחלה מוזגין כוס לכל אחד ואחד ומברך בורא פרי הגפן ואומר עליו קדוש היום וזמן ושותה, ואחר כך מברך על א נטילת ידים ונוטל ידיו, ומביאין שלחן ערוך ועליו מרור וירק אחר ומצה וחרוסת וגופו של כבש הפסח ובשר חגיגה של יום ארבעה עשר, ובזמן הזה מביאין על השלחן שני מיני בשר ב אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה.

הלכה ב

מתחיל ומברך בורא פרי האדמה ולוקח ירק ומטבל אותו ג בחרוסת ואוכל ד כזית הוא וכל המסובין עמו כל אחד ואחד אין אוכל פחות מכזית, ואחר כך עוקרין השולחן מלפני קורא ההגדה לבדו, ומוזגין הכוס השני וכאן הבן שואל, ואומר הקורא מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים, שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה והלילה הזה כולו מצה, שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל והלילה הזה כולו צלי, שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות והלילה הזה מרורים, שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין והלילה הזה כולנו מסובין.

14. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח הלכה ו

ואחר כך מברך על נטילת ידים ונוטל ידיו שניה שהרי הסיח דעתו בשעת קריאת ההגדה, ולוקח שני ריקין חולק אחד מהן ומניח פרוס לתוך שלם ומברך המוציא לחם מן הארץ, ומפני מה אינו מברך על שתי ככרות כשאר ימים טובים משום שנאמר +דברים ט"ז+ לחם עוני מה דרכו של עני בפרוסה אף כאן בפרוסה...

15. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעג סעיף ו

נוטל ידיו לצורך טבול ראשון ולא יברך על הנטילה, ויקח מהכרפס פחות מכזית ומטבלו בחומץ ומברך בורא פרי האדמה ואוכל, ואינו מברך אחריו. ויקח מצה האמצעית ויבצענה לשתיים, ויתן חציה לאחד מהמסובין לשומרה לאפיקומן ונותנין אותה תחת המפה, וחציה השני ישים בין שתי השלימות ויגביה הקערה שיש בה המצות ויאמר: הא לחמא עניא, עד מה נשתנה. הגה: ויאמרו בלשון שמבינים הנשים והקטנים, או יפרש להם הענין וכן עשה ר"י מלונדרי כל ההגדה בלשון לע"ז, כדי שיבינו הנשים והקטנים. (כל בו ומהרי"ל). ואז יצוה להסירם מעל השלחן ולהניחם בסוף השלחן כאלו כבר אכלו, כדי שיראו התינוקות וישאלו.

16. ט"ז על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעג סעיף ו

(ו) (פמ"ג) נוטל ידיו לצורך טבול ראשון. דכל שטיבולו במשקה צריך נטילה. מכאן יש תוכחה מגולה לאותן שאין נזהרין בכל השנה ליטול קודם שיאכל דבר שטיבולו במשקה דמה נשתנה הלילה הזה מכל הימים שבשנה ואם בא לטהר עצמו טפי בלילה זו ה"ל להזהר עכ"פ ב' ימי התשוב' שנזהרים הכל לאכול פת של ישראל דוקא אלא ודאי שאין כאן אלא חסרון זהירות ואין מדקדקים להשוות מידותיהם:

17. חק יעקב על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעג סעיף ו

[כח] נוטל ידיו. וכתב הט"ז [ס"ק ו] מכאן יש תוכחה מגולה לאותם שאינם נזהרים בכל השנה ליטול ידיהם לדברים שטיבולו במשקה, ואם בא לטהר עצמו טפי בלילה זו, עכ"פ הוי ליה להזהר ג"כ בימי תשובה, אלא שאין כאן רק חסרון זהירות ואינם מדקדקים להשוות מדותיהם, עכ"ל. והל"ח [דברי חמודות חולין] בפרק כל הבשר [אות מא] כתב, דהעולם נוהגין שלא ליטול ויש להם על מה שיסמכו, שתוספות [פסחים קטו, א ד"ה כל] סוברים כן, עכ"ל. (וזה הוא דעת מהר"ם מרוטנברג תשב"ץ סימן צט שהביא הטור כאן רטו, ב, ובחנם מתמיה השיירי כנסת הגדולה אות ג על מהר"ם בזה), וכן כתב המ"א סימן קנ"ח [ס"ק יב]. והא דנוטלין בליל זה הוא כאחד מן שאר שינויים שעושין בליל זה כדי שישאלו:

18. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיד:

גמרא. אמר ריש לקיש: זאת אומרת מצות צריכות כוונה. כיון דלא בעידן חיובא דמרור הוא דאכיל ליה - בבוא פרי האדמה הוא דאכיל ליה, ודילמא לא איכוון למרור - הלכך בעי למדהר לאטבולי לשם מרור. דאי סלקא דעתך מצוה לא בעיא כוונה - למה לך תרי טיבולי? והא טביל ליה חדא זימנא! ממאי? דילמא לעולם מצות אין צריכות כוונה, ודקאמרת תרי טיבולי למה לי - כי היכי דליהוי היכירא לתינוקות.

19. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטו:

למה עוקרין את השולחן? אמרי דבי רבי ינאי: כדי שיכירו תינוקות וישאלו. אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזא דקא מדלי תכא מקמיה. אמר להו: עדיין לא קא אכלין, אתו קא מעקרי תכא מיקמן? אמר ליה רבה: פטרתן מלומר מה נשתנה.

20. ספרי במדבר פרשת קרח פייסקא קטז

ר' אומר לעשות אכילת קדשים בגבולים כעבודת מקדש במקדש מה עבודת מקדש במקדש ידיו ואח"כ עובד כך אכילת קדשים בגבולים מקדש ידיו ואח"כ אוכל אי מה להלן ידיו ורגליו אף כאן ידיו ורגליו אמרת מקום שצריך ידיו ורגליו מקדש ידיו ורגליו מקום שאין צריך אלא ידיו אינו מקדש אלא ידיו נמצינו למדים נטילת ידים מן התורה:

21. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נג:

והתקדשתם - אלו מים ראשונים, והייתם קדשים - אלו מים אחרונים, כי קדוש - זה שמן, אני ה' א-להיכם - זו ברכה.

22. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קו.

אמר רב יצחק בר אשיאן: נטילת ידים לחולין מפני סרך תרומה, ועוד משום מצוה. מאי מצוה? אמר אביי: מצוה לשמוע דברי חכמים, רבא אמר: מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך, דכתיב וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים, אמר ר"א בן ערך: מכאן סמכו חכמים לנטילת ידים מן התורה. אמר ליה רבא לרב נחמן: מאי משמע, דכתיב וידיו לא שטף במים - הא שטף טהור? הא טבילה בעי! אלא הכי קאמר: ואחר שלא שטף - טמא. אמר ר' אלעזר אמר רבי אושעיא: לא אמרו נטילת ידים לפירות אלא משום נקיות. סבור מינה: חובה הוא דליכא, הא מצוה איכא, אמר להו רבא: לא חובה ולא מצוה אלא רשות; ופליגא דרב נחמן, דאמר רב נחמן: הנוטל ידיו לפירות - אינו אלא מגסי הרוח. אמר רבה בר בר חנה: הוה קאימנא קמיה דרבי אמי ורבי אסי, אייתו לקמייהו כלכלה דפירי, ואכלו ולא משו ידיהו, ולא יהבו לי מיד, וברוך חד חד לחודיה. שמע מינה תלת; שמע מינה - אין נטילת ידים לפירות, וש"מ - אין מזמנין על הפירות, ושמע מינה - שנים שאכלו מצוה ליחלק.

23. תוספות מסכת חולין דף קו.

מצוה לשמוע דברי חכמים - וא"ת והלא משום סרך תרומה תקנוה וא"כ מאי ועוד וי"ל דתקנו משום נקיות.

24. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יח:

משנה. נוטלין לידיים לחולין ולמעשר ולתרומה. ולקודש - מטבילין, ולחטאת, אם נטמאו ידיו - נטמא גופו...

25. תוספות מסכת פסחים דף קטו-קטז:

כל שטיבולו במשקה צריך נטילה - פי' בקוץ אף על גב דקי"ל (חולין דף קו.) הנוטל ידיו לפירות ה"ז מגסי הרוח כיון דאיכא משקין וקי"ל (פרה פ"ח משנה ז) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה הוה להו הנך פירות כמו נהמא וצריך ליטול כמו בנהמא ואין נראה לפרש כן דאם כן כי פריך למה לי נטילת ידים הא לא נגע ומאי נפקא מיניה אפילו אי לא נגע כיון דסוף סוף אכיל משקה המטביל לא גרע מאוכל מחמת מאכיל דבעי נטילת ידים ועוד וכי לא ידע המקשה דאיכא למיחש דילמא נגע כדאמר רב פפא ונראה דנטילה דהכא לא משום קדושה ונקיות כמו בנהמא אלא משום שלא יטמא המשקין להיות תחלה ויהא אסור לשתות ולפסול את גופו כדתנן בפ"ב דחולין (דף לג.) השוחט ולא יצא מהן דם כו' הא יצא מהן דם אין נאכלין בידיים מסואבות ואמר נמי בסדר הסיבה (ברכות דף מג.) הביאו להן יין כל אחד נוטל ידו אחת פי' שלא יטמא היין ויפסול גופו והתם סגי ביד אחת אבל במרור נוגע בב' ידיו וקאמר הסיבה מביאין להם מים אף על פי שכל אחד כבר נטל ידו אחת חוזר ונוטל ב' ידיו אף על גב דאמרין (ידים פ"ב מ"א) נטל ידו אחת משטיפה אחת טהורה צריך ליטול שתיהן ולפי שנטילה ראשונה לא היתה לשם קדושה לכך סבר המקשה דבהך נטילה ליכא למיגזר שמא יגע ולפי זה נראה דאין לברך על אותה נטילה כיון דליכא הכא מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך (חולין דף קו.) וכ"ש אנן שאין אנו נזהרין מלטמאות עצמנו ומלאכול אוכלין טמאין ואין אנו צריכין לאותה נטילה והמברך הרי זה מברך ברכה לבטלה ובכל סדרים כתיב שצריך על הנטילה לברך ואין נראה כדפרישית.

26. תוספות מסכת פסחים דף ז:

על הטבילה - ...מיהו בנטילה יש טעם אחר לברך אחר נטילה קודם ניגוב כדאמרין (סוטה ד' ד:) האוכל לחם בלא ניגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא...

27. השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש א

... אבל ענין נטילת ידים שהקשה עוד יש בו טעם על דעת בעל ההלכות שאין נטילת ידים לחולין משום מצוה שחדשו סופרים אלא גזרה משום תרומה כמו שאמרו בפרק כל הבשר (קו א) אין נטילת ידים לחולין אלא משום סרך תרומה. ובתרומה עצמה גזרה היא משמונה עשר דבר שגזרו בו ביום והאוכל בלא נט"י (שבת יד ב). אבל תרומה בטומאת הגוף [אינה] מדבריהם וכבר נמנה הלאו שלאוכל תרומה בטומאה וכל הטומאות בין שלתורה בין שלסופרים בכלל. ומה שאמרו ועוד משום מצוה ופירש אביי מצוה לשמוע דברי חכמים. והיא המצוה הזו בעצמה שראו להאכיל הכל בטהרה. אמר תחלה שאינו אלא סרך שנהגו ונסרכו בה מפני שראו אוכלי

תרומה נוטלין ידיהם וחזר ואמר ועוד משום שצו חכמים כן משום גזירה דתרומה. ורבא פירש שיש בה עוד סמך מדרש לדברי תורה ומצוה לשמוע דברי ר' אלעזר בן ערך דכתיב וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים א"ר אלעזר בן ערך מכאן סמכו חכמים לנט"י מה"ת דדרשין הא אחר שלא שטף במים טמא. ומ"מ מפני הטומאה נגזר. תדע שהרי החמירו בדבר שטיבולו במשקין (פס' קטו). ה' ברכו' רפ"ו). והכל חוזר לגזירת טומאה בדברים הצריכים להאכל בטהרה. ואם תאמר שראוי למנותן מצוה מפני שהערוב עצמו יקרא מצוה מדבריהם שהרי אנו מברכין עליו אקב"ו על מצות ערוב וכן נטילת הידים, תדע ותשכיל שאין זה אצל בעל ההלכות מצוה שתמנה לפי שאין אדם מצווה לעשות הערוב או שלא לעשותו ואינו כלל בקום עשה. וכן נטילת הידים אין מצוה בחיוב כלל ולא הטילו חכמים על האדם שיטול ידיו כלל ולאכול והנוטל ידיו עשרה פעמים ביום ואוכל אין לזה מצוה יותר מזה. אבל אלו היתר האיסור הן. דומה למצות השחיטה שתקנו בה נמי (פס' ז' ב) וצונו על השחיטה ודקדקו בה לימא לשחוט לא סגיא דלא שחיט...

28. שולחן ערוך אורח חיים הלכות נטילת ידים סימן קנח סעיף ד

אם אוכל דבר שטיבולו באחד משבעה משקין שסימנם: י"ד שח"ט ד"ם (דהיינו: יין, דבש, שמן, חלב, טל, דם, מים) ולא נתנגב, ואפילו אין ידיו נוגעות במקום המשקה, צריך נטילה בלא ברכה. הגה: ואפי' אינו מטביל רק ראש הירק או הפרי, אפ"ה יטול בלא ברכה (ב"י).

29. משנה ברורה סימן קנח ס"ק כ

(כ) בלא ברכה - כי יש מקצת הראשונים דסברי שלא הצריכו חכמים נט"י לדבר שטיבולו במשקה אלא בימיהם שהיו אוכלים בטהרה משא"כ עכשיו שכולנו טמאי מתים ולכך לא יברך ענט"י שספק ברכות להקל והנה במ"א הביא בשם הל"ח דהעולם נוהגים שלא ליטול ויש להם על מה שיסמכו היינו על מקצת הראשונים הנ"ל אבל הרבה אחרונים החמירו מאד בדבר וכתבו דהעיקר כרוב הפוסקים דצריך נטילה מדינא אף בזה"ז ועיין בביאור הגר"א שגם דעתו כן והחמיר מאד בזה שאף צריך לברך ע"ז ולכן אף דהעולם אין נוהגין לברך עכ"פ אין להקל לאכול בלי נטילה. וצריך לזה כל דיני נטילה כמו לפת. ומ"מ בפחות מכזית נ"ל פשוט שאין להחמיר בזה כלל דאפי' בפת הרבה אחרונים מקילין וכנ"ל במ"ב: [אמנם מהטור (סימן תע"ג ותפ"ו) לא משמע כן עיין שם, ובטלה דעתי מפני דעתו הרחבה. ועיין שם בביאור הלכה בסימן תע"ג סעיף ו'.]

30. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטו:

אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש: נטל ידיו בטיבול ראשון - נוטל ידיו בטיבול שני. אמרוה רבנן קמיה דרב פפא: הא בעלמא איתמר, דאי סלקא דעתך הכא איתמר - למה לי נטילת ידים תרי זימני? הא משא ליה ידיה חדא זימנא! - אמר להו רב פפא: אדרבה, הכא איתמר. דאי סלקא דעתך בעלמא איתמר - למה לי תרי טיבולי? אלא מאי הכא איתמר - נטילת ידים תרי זימני למה לי, הא משא ליה ידיה חדא זימנא! אמרי: כיון דבעי למימר אגדתא והלילא - דילמא אסוחי אסחיה לדעתיה ונגע.

31. תוספות מסכת פסחים דף קטו:

אסוחי מסח דעתיה ונגע - תימה מה צריך להאי טעמא תיפוק ליה דנטילה ראשונה לא היתה לשם קדושה אלא שלא יטמא את המשקין וי"ל דס"ד דכיון שנטל ידיו אפילו לנהמא דחולין לא בעי כוונה לכך צריך להאי טעמא.

"כרפס – טיבול ראשון"

32. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיד.

משנה. הביאו לפניו מטביל בחזרת עד שמגיע לפרפרת הפת. הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת ושני תבשילין, אף על פי שאין חרוסת מצוה. רבי אליעזר (בן) +מסורת הש"ס: [ברבי] + צדוק אומר: מצוה. ובמקדש היו מביאין לפניו גופו של פסח.

33. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיד:

גמרא. אמר ריש לקיש: זאת אומרת מצות צריכות כוונה. כיון דלא בעידן חיובא דמרור הוא דאכיל ליה - בבורא פרי האדמה הוא דאכיל ליה, ודילמא לא איכוון למרור - הלכך בעי למהדר לאטבולי לשם מרור. דאי סלקא דעתך מצוה לא בעיא כוונה - למה לך תרי טיבולי? והא טביל ליה חדא זימנא! ממאי? דילמא לעולם מצות אין צריכות כוונה, ודקאמרת תרי טיבולי למה לי - כי היכי דליהוי היכירא לתינוקות. וכי תימא: אם כן לישמעין שאר ירקות - אי אשמעינן שאר ירקות הוה אמינא: היכא דאיכא שאר ירקות הוה דבעין תרי טיבולי, אבל חזרת לחודא - לא בעי תרי טיבולי, קמשמע לן: דאפילו חזרת בעין תרי טיבולי כי היכי דליהוי ביה היכירא לתינוקות. ועוד תניא: אכלן דמאי - יצא, אכלן בלא מתכוין - יצא, אכלן לחצאין - יצא, ובלבד שלא ישהא בין אכילה לחבירתה יותר מכדי אכילת פרס. תנאי היא, דתניא, רבי יוסי אומר: אף על פי שטיביל בחזרת - מצוה להביא לפניו חזרת וחרוסת ושני תבשילין. ואכתי, ממאי? דילמא קסבר רבי יוסי מצות אין צריכות כוונה, והאי דבעין תרי טיבולי - כי היכי דתיהוי היכירא לתינוקות - אם כן מאי מצוה?

מאי שני תבשילין? אמר רב הונא: סילקא וארוזא. רבא הוה מיהדר אסילקא וארוזא, הואיל ונפיק מפומיה דרב הונא. אמר רב אשי: שמע מינה דרב הונא: לית דחייש להא דרבי יוחנן בן נורי. דתניא, רבי יוחנן בן נורי אומר: אורז מין דגן הוא, וחייבין על חימוצו כרת, ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח. חזקיה אמר: אפילו דג וביצה שעליו.

34. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטו:

אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש: נטל ידיו בטיבול ראשון - נטל ידיו בטיבול שני. אמרוה רבנן קמיה דרב פפא: הא בעלמא איתמר, דאי סלקא דעתך הכא איתמר - למה לי נטילת ידים תרי זימני? הא משא ליה ידיה חדא זימנא! - אמר להו רב פפא: אדרבה, הכא איתמר. דאי סלקא דעתך בעלמא איתמר - למה לי תרי טיבולי? אלא מאי הכא איתמר - נטילת ידים תרי זימני למה לי, הא משא ליה ידיה חדא זימנא! אמרי: כיון דבעי למימר אגדתא והלילא - דילמא אסוחי אסחיה לדעתיה ונגע...

אמר רב שימי בר אשי: מצה לפני כל אחד ואחד, מרור לפני כל אחד ואחד, וחרוסת לפני כל אחד ואחד, ואין עוקרין את השלחן אלא לפני מי שאומר הגדה. רב הונא אומר: כולוהו נמי לפני מי שאומר הגדה. והלכתא כרב הונא. למה עוקרין את השולחן? אמרי דבי רבי ינאי: כדי שיכירו תינוקות וישאלו. אביי הוה יתיב קמיה דרבא, חזא דקא מדלי תכא מקמיה. אמר להו: עדיין לא קא אכלינן, אתו קא מעקרי תכא מיקמן? אמר ליה רבה: פטרתן מלומר מה נשתנה.

35. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח הלכה ב

מתחיל ומברך בורא פרי האדמה ולוקח ירק ומטבל אותו בחרוסת ואוכל כזית הוא וכל המסובין עמו כל אחד ואחד אין אוכל פחות מכזית, ואחר כך עוקרין השולחן מלפני קורא ההגדה לבדו, ומוזגין הכוס השני וכאן הבן שואל, ואומר הקורא מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים, שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה והלילה הזה כולו מצה, שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל והלילה הזה כולו צלי, שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות והלילה הזה מרורים, שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין והלילה הזה כולנו מסובין.

36. הגהות מיימוניות הלכות חמץ ומצה פרק ח הלכה ב

[ד] כזית זה איני יודע מה טיבו בשלמא מרור דאכילה כתיב ביה ואין אכילה פחות מכזית אלא טיבול זה הראשון אינו אלא להתמיה התינוקות שישאלו כדאיתא פרק ע"פ ובכל דהו סגי שהרי ברכה כזאת אינה צריכה שיעור ויכול לברך בורא פרי האדמה אכל שהו רק שלא יברך ברכה אחרונה אם לא יהיה כזית כמבואר בהלכות ברכות וסבורני שטעות סופר הוא שכתבו בכאן אחר ומטבל בחרוסת מה שהיה ראוי להיות כתוב לקמן אחר ומטבל בחרוסת דגבי מרור ותדע שהרי לקמן גבי מרור לא הזכיר כלום מכזית ובהא גבי ירק ראשון הצריך כזית ובמרור בכל שהוא ליכא איניש דטעי דירק ראשון אינו אלא להתמיה התינוקות ומרור כתיב ביה אכילה כ"ש גדול הדור כמוהו. ומהר"ם כתב והורה שאין צריך כזית בטיבול זה ואם אכל כזית יברך אחר כך ואף על פי שיש שכתב לאכול כזית, ע"כ: